

01.05.2025

5-А-Б кл.

Історія

вч. Рзаєва Н.О.

Тема: Навчання дітей і наукові знання людства.

Мета уроку: сформувати уявлення про історію появи перших навчальних закладів, ознайомити учнів з видатними українськими вченими – істориками; зацікавити новим навчальним предметом; розкрити зміст понять «освіта», «наука»; формувати хронологічні уміння та навички; виховувати інтерес до історії як до науки.

Актуалізація опорних знань

- Поміркуйте, яку роль в розвитку суспільства відіграє освіта.
- Який досвід минулого в навчанні дітей ви запозичили б для наших часів.

1. ЯК НАВЧАЛИ В ДАВНИНУ І СЬОГОДНІ

Перші школи з'являються за доби Стародавнього світу у Єгипті, Китаї, Індії, Греції. В школах вчили читати, писати, рахувати. Велику увагу в школах Стародавньої Греції надавали фізичному розвитку, музичній освіті.

У часи Русі-України освіту здобували при церквах і монастирях. Там навчали читати, писати, рахувати, церковного співу. Деякі історики вважають, що дочка великого князя Київського Всеволода Ярославича — Янка Всеволодівна наприкінці XI ст. заснувала при монастирі школу для дівчат, де навчали грамоти, співам і шитву.

Діємо: практичні завдання

На стінах Софійського собору досі є написи й малюнки, залишені священниками та відвідувачами собору. Ці написи та малюнки мають загальноприйнятту назву — графіті. Сьогодні виявлено понад 7000 графіті XI — початку XVIII ст. Кількість графіті свідчить про високий рівень писемності в Русі-Україні.

Поміркуймо!

На думку стародавніх греків, освічена людина — це передусім, мудрий, відважний, справедливий громадянин? Чи погоджуєтесь ви з думкою стародавніх греків? Обґрунтуйте свою відповідь.

1. Спробуйте знайти сучасні українські літери в написах.

2. Що про розвиток освіти в Русі-Україні можуть свідчити написи доньки князя та звичайного коваля, графіті?

Давньоруський меч (X—XI ст.)
з написом «Коваль Людота»

Автограф Анни, доньки
князя Ярослава Мудрого

Напис на стіні Софійського
собору в м. Київ

Поміркуйте, чому важливо вивчати досвід предків. Яку роль у житті людини відіграє прекрасне?

Вивчення нового матеріалу

Із накопиченням знань, розвитком міст, ремесел і зростаючою міццю середньовічних держав зростала потреба в освічених людях. У тих містах, де жили найбільш освічені, відомі викладачі, з'явилися перші вищі школи — університети. Найдавніший університет Європи у 1088 р. було засновано в м. Болонья, що в Італії. У XV ст. У Європі діяли вже 65 університетів. Найвідоміші з них — Паризький, Болонський, Оксфордський, Празький, Ягеллонський (Краківський).

Пізнавально й цікаво

20 січня 1661 р. польський король Ян II Казимир підписав диплом, який надавав єзуїтській колегії у Львові «гідність академії і титул університету». Так на українських землях з'явився перший університет. За даними історичних джерел у 1667 р. на філософському і теологічному (богословському) відділах навчалось близько 500 студентів, навчання забезпечували вісім викладачів. Сьогодні у Львівському національному університеті імені Івана Франка на 19 факультетах навчається понад 22,5 тис. студентів, забезпечують освітній процес близько 2 тис. викладачів.

Спершу українці, які хотіли здобути вищу освіту, навчалися в європейських університетах та досягали там значних успіхів. Наприклад, виходець з українського містечка Дрогобича Юрій Котермак (Дрогобич) (1450-1494 рр.) навчався в Ягеллонському університеті в Польщі, а згодом — в Болонському університеті в Італії. В історію він увійшов як астроном, астролог, доктор медицини і філософії. Був обраний ректором Болонського університету.

Юрій Дрогобич

Фасад головного корпусу Львівського національного університету імені Івана Франка прикрашає напис латиною: «Patriae decori civibus educandis» («Освічені громадяни — окраса Батьківщини»).

1. Як ви розумієте зміст цього вислову?
2. Чи має відношення до вас особисто цей напис?

2. РОЗВИТОК НАУКИ: НАУКОВІ ЗНАННЯ В ДАВНИНУ І СЬОГОДНІ

Наукові знання виникли з практичних потреб людини, пов'язаних з розвитком землеробства, ремесел, техніки, мореплавства. Вже в Стародавньому світі були здійсненні відкриття, якими світ користується донині.

Тому, що ми зараз читаємо ці рядки, ми завдячуємо фінікійцям і семітським народам, які близько XV ст. винайшли абеткову писемність. Майже всі алфавіти, що існують у наш час, створені на основі єврейсько-фінікійського. Давні єгиптяни розробили ефективні способи множення і ділення, а також дробу.

Пізнавально й цікаво

Численні відкриття в геометрії, фізиці, механіці належать давньогрецькому вченому Архімеду. Саме Архімед побудував перший у світі планетарій. Для зрошування полів Архімед винайшов гвинтоподібний вал для підйому води. Цей пристрій використовують і наш час у машинах, механізмах.

Китайські астрономи в Давньому Китаї обчислили, що тривалість року становить 365,25 доби і склали точний календар. У Китаї виготовили перший компас і сейсмограф (прилад для визначення сили землетрусів).

Діємо: практичні завдання
укладіть таблицю «Винаходи, які подарував людству
Стародавній світ».

Країна	Винахід	Де використовуємо винахід у сучасному світі
--------	---------	---

Фінікійська мова	Грецька мова (класична)	Християнська	Латинська
Α	Α Δ	Α	A
Β	Β Γ	Β	B
Γ	Γ Δ	Γ	G
Δ	Δ Ε	Δ	D
Ε	Ε Ζ	Ε	E
Ζ	Ζ Η	Ζ	Z

Походження сучасних алфавітів від фінікійського

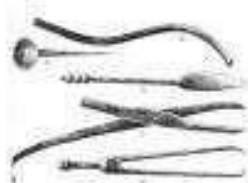
Гвинтоподібний вал Архімеда

Поміркуйте, де саме сьогодні ми можемо зустрітися з цим механізмом.

Витоки наукових знань в Україні сягають часів існування стародавніх грецьких міст-держав (VIII—VII ст. до н. е.) на берегах Чорного й Азовського морів. Античні міста відзначалися значним розвитком освіти, медицини та культури. Особливу увагу приділяли медицині. Про це свідчать численні археологічні знахідки (хірургічні ножі, пінцети, голки тощо).

За часів України-Русі накопичувалися необхідні для життя знання. Наприклад, знання хімічних властивостей та особливостей будівельних матеріалів застосовували у виготовленні плінфи (будівельного матеріалу), скла, мозаїк, різнокольорових емалей, черні, фрескових розписів храмів тощо. Також у будівництві використовували математичні знання. Належну увагу приділяли лікарській справі. Першою визначною лікаркою в історії України-Русі була праправнучка Ярослава Мудрого Добродія-Євпраксія-Зоя. Євпраксія в 30-х роках XII ст. написала науковий трактат грецькою мовою «Алімма» (Мазі), який здобув популярність за межами Русі. Це була перша відома авторська медична праця.

Медичні інструменти

Фрески і мозаїки

Добродія-Євпраксія-Зоя

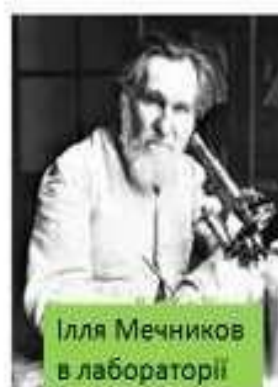

Науковий трактат
"Алімма" (мазі)

Сучасний науковий центр України — Українська академія наук — була заснована в 1918 р. за сприяння українських урядів доби Української революції. Першим президентом Академії наук України був учений Володимир Вернадський. Попри всі труднощі, які випали на долю України у XX ст., українські вчені здійснювали важливі наукові відкриття, а результати їхніх досліджень прислужилися людству.

Іван Пулюй

Ілля Мечников
в лабораторії

у 1881 році сконструював "лампу Пулюя", що стала прообразом майбутнього рентгенівського апарату, який робив знімки будь-якої частини людського організму. Винахід завоювало срібну медаль на Міжнародній електротехнічній виставці в Парижі

Українські вчені були одними з перших розробників комп'ютерної техніки. У 1950 р. у Києві запустили прешу в Європі Малу електронну обчислювальну машину (МЕОМ). Щоправда, вона займала цілу кімнату. З цією машиною працювала українська вчена-програмістка Катерина Ющенко. Саме вона розробила одну з перших у світі мов програмування.

Катерина Ющенко

нобелівська премія
(медаль)

Пізнавально й цікаво

Українські вчені здійснили низку наукових відкриттів. Зокрема, Ілля Мечников дослідив і описав клітинний імунітет і фагоцитоз, за що отримав Нобелівську премію.

1. Дізнайтеся, що таке Нобелівська премія.
2. З'ясуйте, хто з українських діячів також претендував на Нобелівську премію.

Перегляньте відео: <https://youtu.be/sTTxpPUjp4Q>

Закріплення вивченого

Дайте відповіді на питання

Де здобували освіту діти за доби Стародавнього світу. Які предмети вивчали?

Коли і де на українських землях було засновано перший університет?

Яку роль для українських земель зіграло винайдення книгодрукування Іваном Федоровим?

Якими винаходами Стародавнього світу людство користується сьогодні?

Прекрасно

Добре

Треба попрацювати

Нічого не зрозуміло

Домашнє завдання:

- Прочитати §33.
- Записати 10 видатних вчених та їхні винаходи.
- Повторити тему «Видатні винаходи людства».

Завдання надсилайте на освітню платформу Human або на ел. адресу nataliarzaeva5@gmail.com

Бажаю успіхів у навчанні!